

Sygn. akt *XIV U 1083/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lutego 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący:	SSO Artur Fryc
Protokolant:	Bartłomiej Fachinetti

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2016 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy W. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)w W.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy

na skutek odwołania W. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W.

z dnia 22 października 2014 r., nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu się W. W. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2014 r. na stałe i stwierdza że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. na rzecz W. W. kwotę 180,00 zł (sto osiemdziesiąt złotych, 00/100) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSO Artur Fryc

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 22 października 2014 roku, znak (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. odmówił W. W. prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

W uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia organ rentowy wskazał, że ubezpieczony mimo, iż od dnia 7 lutego 2010 jest osobą niezdolną do pracy, to w związku z nieudowodnieniem 30 lat okresów składkowych, a jedynie 25 lat 10 miesięcy i 23 dni winien mieć udowodniony 5 letni okres składkowy i nieskładkowy.

Jako podstawę prawną ZUS powołał art. 57 w zw. z art. 58 ustawy emerytalnej.

(decyzja, k. 27/28 akt 440500/0096746/2014)

Odwołanie od tej decyzji w dniu 20 marca 2015 roku złożył W. W., wskazując, że stan jego zdrowia nie pozwała mu na wykonywanie pracy, gdyż jest poddawany dializom (od 4 do 5 godzin co 2 dni) i stan taki będzie trwał do końca jego życia, a także jest po amputacji części stopy prawej, palców stopy lewej oraz cierpi na nadciśnienie tętnicze.

(odwołanie, k. 3 akt sprawy, pismo procesowe odwołującego się, k. 10 akt sprawy)

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego odrzucenie, wskazując, że ubezpieczony uchybił przepisanej terminowi do złożenia odwołania. ZUS wskazał również, że zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 57 i 58 ustawy z dnia 12 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i jest prawnie oraz faktycznie uzasadniona.

(odpowiedź na odwołanie, k. 5-6 akt sprawy)

Postanowieniem z dnia 8 lipca 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie ustanowił dla odwołującego się pełnomocnika z urzędu w osobie radcy prawnego, a w dniu 1 grudnia 2015 roku po przeprowadzeniu rozprawy Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniosek Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. o odrzucenie odwołania.

(postanowienie, k. 39 akt sprawy, postanowienie, k. 76 akt sprawy)

Ostatecznie strona odwołująca się podtrzymała swoje stanowisko w sprawie i wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji, poprzez przyznanie W. W. prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. W uzasadnieniu wskazano, że wbrew decyzji ZUS odwołujący się nie musi legitymować się 30 latami okresów składkowych, gdyż w sytuacji, gdy jest całkowicie niezdolny do pracy wystarczy legitymowanie się 25 latami okresów składkowych i nieskładkowych, bez wymogu wykazywania 5 letniego okresu składkowego i nieskładkowego w ciągu ostatniego 10-ciolecia przypadającego przed zgłoszeniem wniosku o rentę, lub przed dniem powstania niezdolności do pracy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł natomiast o oddalenie odwołania, podtrzymując swoją dotychczasową argumentację.

(pismo, k. 78-81 akt sprawy, pismo procesowe ZUS, k. 63)

Na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku odwołujący się podtrzymał swoje stanowisko w sprawie i wniósł o zasądzenie kosztów postępowania. W imieniu organu rentowego mimo prawidłowego zawiadomienia o terminie nikt się nie stawił i nie zajął ostatecznego stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

W. W. ur. w dniu (...) jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Odwołujący się składał wcześniej wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jednak decyzją z dnia 20 stycznia 2011 roku tego prawa mu odmówiono ze względu na brak udowodnienia „5 letniego okresu ubezpieczenia”. Podobnej treści decyzję ZUS wydał również w dniu 24 marca 2011 roku.

W kwietniu 2011 roku W. W. składał również wniosek o przyznanie renty w drodze wyjątku, jednak i tego świadczenia Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ze względu na osiągnięty miesięczny dochód na członka rodziny mu odmówił.

Odwołujący się w związku z odmrożeniem stóp z martwicą przystopia i powierzchni podeszwy stopy prawej oraz palców stopy lewej w 2010 roku miał wykonany zabieg amputacji przedstopia prawego oraz palców I-IV stopy lewej. W. W. cierpi również na schyłkową niewydolność nerek i z tego powodu poddawany jest 3 razy w tygodniu dializom. Przeszedł również zawał mięśnia sercowego typu 2 oraz cierpi na nadciśnienie tętnicze oraz niedokrwistość wtórną.

W dniu 20 sierpnia 2014 roku ubezpieczony złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. We wniosku wskazał, że do ustalenia podstawy renty na podstawie przedłożonych

dokumentów wnosi o wybranie najkorzystniejszego wariantu, a także wskazał, że nie zgłaszał wniosku o ustalenie kapitału początkowego. Odwołujący się wskazał również, że zgłaszał uprzednio wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy i nie pobiera świadczeń od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Do wniosku załączył również informację dotyczącą okresów składkowych i nieskładkowych, opisując swoje okresy zatrudnienia.

W dniu 1 września 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych zgłosił wniosek o wydanie orzeczenia, celem ustalenia uprawnień W. W. do renty z tytułu niezdolności do pracy. Wobec powyższego w dniu 9 września 2014 roku Lekarz Orzecznik ZUS wydał Orzeczenie, którym to stwierdził, że W. W. jest osobą trwale całkowicie niezdolną do pracy. Lekarz określił również datę postania niezdolności do pracy na dzień 7 lutego 2010 roku, a także niezdolność do samodzielnej egzystencji do dnia 30 września 2010 roku z określeniem daty jej powstania na dzień 1 marca 2014 roku.

W związku z powyższym w dniu 22 października 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. wydał zaskarżoną i rozpoznawaną w niniejszym postępowaniu decyzję.

(całokształt okoliczności sprawy, w tym: decyzja, k. 49 oraz k. 53 akt 5432729, wniosek, dokument ZUS Rp-6, k. 1-14 akt rentowych, wniosek, k. 21/22 akt rentowych, orzeczenie lekarza orzecznika ZUS, k. 23/24 akt sprawy, decyzja, k. nienumerowana akt 5432729-1/10, karta informacyjna, k. nienumerowana akt orzeczniczych 44/9999/13064/2014, karta informacyjna, k. 4 tom 2 akt orzeczniczych, karta informacyjna, k. 5-9 tom 2 akt orzeczniczych)

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w aktach organu rentowego, aktach orzeczniczych, a także w aktach niniejszej sprawy. Sąd dał wiarę całości materiału dowodowego, albowiem żadna ze stron nie kwestionowała jego wiarygodności, czy też mocy dowodowej, a i Sąd nie znalazł ku temu żadnych podstaw. Wobec powyższego materiał ten zasługiwał na to, aby uczynić go podstawą ustaleń faktycznych niniejszej sprawy.

Sąd Okręgowy w Warszawie zważył co następuje:

Odwołanie W. W. jako uzasadnione podlega uwzględnieniu. Tym samym zaskarżona i rozpoznawana w niniejszym postępowaniu decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) w W. jako nieodpowiadająca prawu podlega zmianie w sposób wskazany sentencją wyroku.

Bezspornym jest, iż odwołujący się jest osobą trwale całkowicie niezdolną do pracy od dnia 7 lutego 2010 roku, a także legitymuje się stażem sumarycznym w wymiarze 25 lat 10 miesięcy i 23 dni.

Spór w niniejszej sprawie sprowadzał się w istocie do interpretacji przepisów prawa, albowiem organ rentowy wywoził, że odwołujący się, który jest trwale, całkowicie niezdolny do pracy winien spełnić łącznie przesłankę 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a także 5 lat okresów składkowych i nieskładkowych w ostatnim 10-cioleciu przypadającym przed zgłoszeniem wniosku o rentę, lub przed dniem powstania niezdolności do pracy, albo legitymować się 30-stoma latami okresów składkowych.

Istotnym jest, że ZUS jako podstawę prawną swojej decyzji w sposób całkowicie nieuprawniony i wprowadzający w błąd odwołującego się wskazał na przepis art. 57 w zw. z art. 58 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, cytując w istocie przepis art. 58 ustawy emerytalnej – całkowicie pomijając przy tym brzmienie art. 57, a dalej w toku postępowania podtrzymywał swoje stanowisko w sprawie.

Na wstępie przytoczyć należy przepisy prawa materialnego mające zastosowanie na gruncie niniejszej sprawy.

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U.2013.1440 z późn. zm.) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

1) jest niezdolny do pracy;

2) ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;

3) niezdolność do pracy powstała w okresach, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt. 1 i 2, pkt. 3 lit. b, pkt. 4, 6, 7 i 9, ust. 2 pkt. 1, 3-8 i 9 lit. a, pkt. 10 lit. a, pkt. 11-12, 13 lit. a, pkt. 14 lit. a i pkt. 15-17 oraz art. 7 pkt. 1-4, 5 lit. a, pkt. 6 i 12, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

W myśl ust. 2 - przepisu ust. 1 pkt. 3 nie stosuje się do ubezpiezonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Zgodnie zaś z art. 58 ust. 1 pkt. 5 warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt. 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat. Okres ten w myśl ust. 2 powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Przepisu ust. 2 nie stosuje się jednak do ubezpiezonego, który udowodnił okres składkowy, o którym mowa w art. 6, wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy o czym mowa w ustępie czwartym tegoż przepisu.

W stanie prawnym obowiązującym na dzień powstania całkowitej niezdolności do pracy ubezpiezonego (luty 2010 roku) nie było w obrocie prawnym ustępu 4, a

o całkowitej niezdolności do pracy i uprawnieniach rentowych decydował sam przepis art. 57 ust. 2. Aby nabyć prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, wystarczyło spełniać przesłankę całkowitej niezdolności do pracy i legitymować się okresem składkowym i nieskładkowym w wymiarze 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn - nie zaś tak jak przyjął organ rentowy dodatkowo spełniać warunki wskazane w punkcie 2 i 3 ustawy. Wobec powyższego już w lutym 2010 roku ubezpieczony uzyskał faktycznie prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i prawo to faktycznie miał także w dniu wydania przez ZUS zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji.

Powyższe twierdzenia znajdują swoje potwierdzenie również w bogatym orzecznictwie i doktrynie. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2014 roku (I UK 100/14), wyjaśnił bowiem, że moment nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy określa art. 100 ust. 1 u.e.r.f.u.s., ustanawiający generalną zasadę, zgodnie z którą prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczenia następuje więc ex lege i co do zasady nie jest uzależnione ani od złożenia przez ubezpiezonego stosownego wniosku, ani też od ustalenia (potwierdzenia) tego prawa decyzją organu rentowego, która ma jedynie charakter deklaratoryjny. Sąd wyjaśnił również, że przewidziany w art. 116 ust. 1 u.e.r.f.u.s. wniosek o świadczenie nie jest elementem prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, gdyż przesłanki tego prawa określa art. 57 u.e.r.f.u.s., lecz stanowi jedynie żądanie realizacji świadczenia nabytego z mocy prawa. Wniosek o rentę ma natomiast znaczenie dla powstania prawa do wypłaty świadczenia rentowego, co wynika wprost z art. 129 ust. 1 u.e.r.f.u.s., zgodnie z którym świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Oznacza to, że zmiany w przepisach ograniczające dotychczasowe uprawnienia, czy też wprowadzające dodatkowe warunki nabycia prawa do renty, nie mają wpływu na istnienie prawa nabytego (powstałego) przed tymi zmianami, niezależnie od tego, kiedy został złożony wniosek o świadczenie (jego realizację). Przedstawione rozważania pozwalają na sformułowanie wniosku, że art. 58 ust. 4 u.e.r.f.u.s. nie stosuje się do ubezpiezonego, który przed dniem 23 września 2011 r. nabył prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy na warunkach określonych w art. 57 ust. 2 u.e.r.f.u.s.

W uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2006 roku, sygn. akt I UZP 5/05 (OSNPUSiSP 2006, nr 19-20, poz. 305) został wyrażony natomiast pogląd, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy, bez potrzeby wykazywania przewidzianego w art. 58 ust. 2 tej ustawy 5 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego przypadającego w ciągu ostatniego 10 - lecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Tym samym nie tylko przepisu art. 57 ust. 1 pkt. 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który jest całkowicie niezdolny do pracy i wykazał staż ubezpieczeniowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet lub 25 lat dla mężczyzn, ale także nie stosuje się przepisu art. 57 ust. 1 pkt. 2.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w powołanej uchwale.

Zdarzeniem uprawniającym do świadczenia rentowego jest powstanie niezdolności do pracy, jak ma to miejsce w przypadku skarżącego (całkowita niezdolność do pracy). Sąd Najwyższy podkreślił w wymienionej wyżej uchwale, że koncentrując się na treści art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w jego pełnym brzmieniu "należy dojść do wniosku, że w odniesieniu do osób, o których mowa w tym przepisie, ustawodawca zrezygnował nie tylko z wymagania, aby niezdolność do pracy powstała w okresach wymienionych w ustępie 1 pkt. 3, ale ponadto określił w sposób szczególny wymagany dla nabycia przez nich prawa do renty okres składkowy i nieskładkowy oraz stopień niezdolności do pracy". W konsekwencji stwierdzić należy, że art. 58 ust. 1 nie odnosi się do art. 57 ust. 2 wymienionej ustawy, który samodzielnie określił minimalny okres składkowy i nieskładkowy. Z tego też względu, w odniesieniu do osób, o których mowa w art. 58 ust. 1, nie znajduje zastosowania ust. 2 tego przepisu, który w przypadku osób w wieku powyżej 30 lat wymaga, aby 5 - letni okres zatrudnienia przypadał w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Podkreślić przy tym należy, że zmiana brzmienia przepisu art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - poprzez dodanie ust. 2 - miała na celu przeniesienie sytuacji osób z długim stażem ubezpieczeniowym i całkowicie niezdolnych do pracy ze statusu ubiegających się o świadczenie przyznawane na zasadzie wyjątku, w oparciu o uznanie Prezesa ZUS, do statusu osób mających prawo podmiotowe do renty (tak również: Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2008 roku sygn. akt II UK 249/07 Lex Nr 829132; Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 18 grudnia 2007 r. sygn. akt II SA/Wa 1781/07 Lex nr 501078).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że odwołujący będąc osobą całkowicie niezdolną do pracy (bezsporne) i posiadając ponad 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych (bezsporne) spełnił wszystkie przesłanki do przyznania mu renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy w Warszawie przyznał W. W. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 1 sierpnia 2014 roku na stałe.

Wskazać w tym miejscu należy na brzmienie art. 129 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zgodnie z brzmieniem, którego świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy odwołujący się złożył w dniu 20 sierpnia 2014 roku, a zatem Sąd przyznał mu rentę poczynając od 1 sierpnia 2014 roku.

Zgodnie z art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Wobec powyższego należało ocenić czy w niniejszej sprawie, w której ubezpieczony domagał się prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, a organ rentowy twierdził, że mu ona nie przysługuje stosując przy tym błędne

przepisy prawa i wprowadzając ubezpieczonego w błąd, poprzez przywołanie innej podstawy prawnej i zacytowanie przy tym innego przepisu możliwe było przyjęcie, że ZUS ponosi odpowiedzialność za „niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji”.

Na uwagę zasługuje również to, że organ rentowy w toku postępowania mimo błędnego stanowiska w sprawie nie zmienił swojego rozstrzygnięcia i „uparcie trwał” przy błędnej argumentacji i błędnie przytoczonych przepisach prawa (tu dla przypomnienia art. 57 w zw. z art. 58 ustawy emerytalnej i przytoczenie samego art. 58).

Powyższe jednoznacznie wskazuje na odpowiedzialność ZUS za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności w sprawie, albowiem na dzień wydawania decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych dysponował materiałem dowodowym, który z całą stanowczością pozwalał na wydanie zgodnej z przepisami prawa decyzji. To z kolei nie doprowadziłoby do sytuacji, w której odwołujący się zostałby pozbawiony przysługujących mu świadczeń.

Mając na uwadze powyższe, koniecznym stało się zatem stwierdzenie, że organ rentowy wydał błędną decyzję, odmawiającą przyznania prawa do świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem.

Powyższe oznacza, że opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k. p. c. oraz art. 118a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Okręgowy w Warszawie XIV Wydział Ubezpieczeń Społecznych orzekł, jak w punkcie pierwszym wyroku.

O wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu odwołującego się Sąd Okręgowy w Warszawie orzekł w punkcie drugim wyroku na podstawie § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Zasądzona trzykrotność stawki minimalnej w łącznej kwocie 180 złotych podyktowana jest nakładem pracy pełnomocnika odwołującego się, który czynnie uczestniczył w niniejszym postępowaniu, składał liczne pisma procesowe, a także osobiście stawał się na wyznaczone terminy rozpraw.

SSO Artur Fryc